

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82487,Godlewski-Tadeusz-Jozef.html>
2022-10-06, 11:34

Godlewski Tadeusz Józef

GODLEWSKI Tadeusz Józef (4 I 1878, Lwów – 28 VII 1921, tamże), fizyk, jeden z pionierów badań promieniotwórczości w Polsce. Syn Emila starszego i Zofii z Roszkowskich, brat Emila młodszego.

Ukończył w Krakowie Gimnazjum św. Anny, następnie studiował fizykę na UJ. Po uzyskaniu w 1903 na tej uczelni doktoratu, na podstawie pracy *O ciśnieniu osmotycznym niektórych roztworów*, odbył staż u S. Arrheniusa na politechnice w Sztokholmie (1903–04), zajmując się elektrochemią. Wykazał w swych pracach znaczne rozbieżności między istniejącymi teoriami a wynikami doświadczeń. To skłoniło go zmiany tematyki badawczej i zajęcia się odkrytą niedługo przedtem promieniotwórczością.

W X 1904 G. przybył do Montrealu, do laboratorium E. Rutherforda w McGill University. Rutherford był już wtedy gwiazdą w tej dziedzinie. G. spędził w Montrealu zaledwie 5 miesięcy, lecz zdążył podjąć i ukończyć cztery ważne prace na temat promieniowania uranu, toru i aktynu. Zasłynął zwłaszcza odkryciem nowego ciała promieniotwórczego, pośredniego w łańcuchu przemian między aktynem i jego emanacją. Ciało to, nazwane AcX (aktyn X), jest według dzisiejszej nomenklatury izotopem radu o liczbie masowej 223. W innej pracy G. wykazał, że promienie beta i gamma emitowane przez różne ciała promieniotwórcze różnią się zdolnością przenikania przez materię. Te odkrycia G. są do dziś pamiętane i cytowane (np. M. Mladjenovic: *The History of Early Nuclear Physics (1896–1931)*, Singapore 1992, B. R. Wheaton: *The Tiger and the Shark*, Cambridge 1983, D. Wilson: *Rutherford. Simple Genius*, Cambridge 1983).

Po powrocie do Lwowa G. został asystentem K. Olearskiego w Szkole Politechnicznej, jednocześnie uzyskał tam habilitację i jako docent prywatny wykładał fizykę w roku akademickim

1905/06.

W 1906 utworzono II Katedrę Fizyki na wydziale chemii. Objął ją G., mianowany profesorem nadzwyczajnym. Wielkim wysiłkiem udało mu się zebrać przyrządy i źródło promieniotwórcze (5 mg radu) oraz stworzyć w Szkole Politechnicznej we Lwowie laboratorium badawcze. Zajął się badaniem osadu czynnego z rozpadu emanacji radu, poddając go działaniu silnego pola elektrycznego. Stwierdził różnicę zachowania się RaB i RaC oraz wyjaśnił to, zakładając, że występują one w roztworze jako cząstki koloidalne. Niestety te pionierskie badania promieniotwórczości i koloidów wkrótce przerwał wybuch I wojny światowej. G. został odcięty od Lwowa, wobec czego udał się do Wiednia i tam w Inst. Radowym kontynuował badania koloidalnego zachowania się ciał promieniotwórczych. Gmach Szkoły Politechnicznej został tymczasem zamieniony na szpital. W 1918 G. wrócił z Wiednia do Lwowa i zastał laboratorium zdewastowane. Wybrano go na rektora uczelni w roku akademickim 1918/19, gdy toczyły się jeszcze walki o miasto. Obowiązki administracyjne dodatkowo uniemożliwiły G. wznowienie badań. Wskutek wadliwie skonstruowanego pieca do ogrzewania pracowni, systematycznie podtruwał się tlenkiem węgla, zaczął chorować i zmarł przeżywszy zaledwie 43 lata. Był współzałożycielem (1921) Polskiego Tow. Fizycznego i członkiem jego pierwszego zarządu. Krótco przed śmiercią został wybrany na członka PAU (1921).

PSB (E. Kwiatkowski); Śródka.

Z. Klemensiewicz: *Tadeusz Godlewski 1878-1921*, „Postępy Fizyki” 1957, t. 8, z. 6; J. Specht: *Wśród fizyków polskich*, Lwów 1938, s. 91-97.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)